

ISLAMKRITIEK

In naam van de vrijheid

VERSCHILLENDE VOORAANSTAANDE JOURNALISTEN EN INTELLECTUELEN STEKEN HUN NEK UIT OM WESTERSE WAARDEN TE VERDEDIGEN. WIE ZIJN ZIJ?

Tegenover de boetvaardigheid van politici staat de moed van spraakmakende figuren die zich niet de mond laten snoeren. *Elsevier* sprak met zes opiniemakers – Hans Jansen, Henryk Broder, Philippe Val, Flemming Rose, Norman Podhoretz en Pat Condell – die zich keren tegen de invloed van islamitische fundamentalisten.

Eene van der Wal

Geert Wilders lijkt dezer dagen wel de enige felle criticus van de islam in Europa. De Europese Unie nam met de Nederlandse regering afstand van zijn afgelopen donderdag gepubliceerde internetfilmje *Fitna*, en boze politici in landen als Jordanië en Iran maakten er, zoals was te verwachten, hun eigen nummertje van.

Voorspelbaar is ook de neiging van politici als Jan Peter Balkenende (CDA) om zoete broodjes te bakken als het om de islam gaat. De premier liet zich voor en na *Fitna* lovend uit over moslims en de islam, in de kennelijke hoop gevreesde extreme reacties tegen te gaan. Zijn opstelling wijkt niet veel af van het aan het Arabisch ontleende begrip *dhimmitude*, de al dan niet vrijwillige onderwerping van niet-moslims aan moslims.

Tegenover de boetvaardige politici staan spraakmakende figuren die zich niet de mond laten snoeren. *Elsevier* selecteerde zes vooraanstaande opiniemakers – Hans Jansen, Henryk Broder, Philippe Val, Flemming Rose, Norman Podhoretz en Pat Condell – die het opnemen voor westerse vrijheden en zich keren tegen de invloed van islamitische fundamentalisten. Net als Wilders zien sommigen van hen de strijd tegen het islamisme als een 'vierde wereldoorlog' (Podhoretz) of als het 'totalitarisme van de 21ste eeuw', vergelijkbaar met het nationaal-socialisme en het communisme (Broder). Ook prominente seculiere moslims als Afshin Ellian, Ayaan Hirsi Ali, Irshad Manji, Ibn Warraq en Salman Rushdie zijn deze mening toegedaan.

Kort na de cartooncrisis in 2006 concludeerden twee Deense journalisten in een evaluatie in de krant *Jyllands-Posten* dat de islamisten 'voor driekwart' hadden verloren. Hun gewelddadige reacties op de publicatie van de tekeningen hadden immers niet geresulteerd in westerse excuses en evenmin in een andere omgang met islamitische symbolen. Maar de radicalo's hadden ook 'voor een

Jakarta, 1 april. Protest tegen film Wilders

kwart' gewonnen. De islamisten is het duidelijk geworden dat zij in het Westen een slappe tegenstander hebben die angstig en laf reageert op intimidatie en verder slechts bezorgd lijkt om de eigen export. Het rapport voorspelde dat de cartoonrellen slechts de eerste ronde zouden zijn in een strijd om waarden en dat meerdere 'gevechten' zouden volgen. De verwickelingen rond *Fitna* bewijzen het gelijk van de twee Denen.

De zes opiniemakers keren zich tegen wat zij zien als het onderwerpingsgedrag van de politieke en intellectuele elite. Broder stelt in zijn boek *Hurra, wir kapituleren!* de vraag van de kip of het ei: reageren aangebrachte moslimfanaten nu op 'provocaties' of zijn 'wij' het die reageren op islamisten? Wie de verrichtingen van de Nederlandse regering voorafgaand aan *Fitna* volgde, ziet een neiging tot het laatste: 'wij' passen ons op voorhand aan. Geen onverschrokken keuze voor vrijheid, maar uit naam van 'respect' voor een religie deemoedig het hoofd buigen in de hoop dat er geen klappen vallen.

Nu is die houding misschien wel verklaarbaar na de aanslagen van 11 september

2001, de treinbommen in Madrid van 2004, de moord op Theo van Gogh en de Deense cartooncrisis, maar zij doet toch merkwaardig aan in het licht van onze militaire betrokkenheid bij Afghanistan en Irak. Er is dus wel een besef van urgentie als het gaat om de gevaren die uitgaan van islamitische extremisten, maar verder moeten moslims vooral over de bol worden geaaid. Het is een tendens die sommigen 'appeasement' noemen, een beladen term die neerkomt op het door de knieën gaan voor de vijand nog voordat er enige strijd is geleverd.

Dit is precies de houding waartegen de opiniemakers zich zo fel verzetten. De Nederlandse arabist Hans Jansen (pagina 45) meent dat we onszelf ofwel moeten verdedigen ofwel zelf moslim moeten worden. De Fransman Philippe Val (pagina 46), hoofdredacteur van het Franse links-seculiere blad *Charlie Hebdo*, dat de Deense cartoons prominent publiceerde, stelt dat individuen wel bang mogen zijn, maar instituties nooit. Broder (pagina 47) waarschuwt dat westerlingen militant moeten worden omdat we onszelf anders opofferen. Hij voert hiervoor onder meer een demografische noodzaak aan: terwijl de moslimpopulatie wereldwijd sterk groeit, krimpt de westerse bevolking. De Brit Pat Condell (pagina 48) is een atheïst die kiest voor spot, vaak om te lachen, soms grimmig. Condell heeft een grote en groeiende schare bewonderaars op internet. De Amerikaanse conservatieve denker Norman Podhoretz (pagina 49) spreekt onomwonden van 'islamo-fascisme' als hij het heeft over radicale moslims en vindt dat het Westen in oorlog is. Journalist Flemming Rose (pagina 50) van de Deense krant *Jyllands-Posten* keert zich tegen de zelfcensuur als het gaat om de Koran of de profeet Mohammed. Op de volgende pagina's: zes stemmen van het vrije Westen. ■

Ga voor deze en andere denkers naar:
www.elsevier.nl/vrijewesten

Foto Wedia/EPV/ANP

NEDERLAND

‘De waarheid vertellen’

Arabist Hans Jansen denkt dat islamisering van Europa mogelijk is omdat ‘mensen nu eenmaal de gekste dingen doen voor religie’

Liesbeth Wytzes

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

‘Omdat mij dat wordt gevraagd – als NOVA afbelt, ben ik heimelijk opgelucht. Ik wil ook de duistere kanten van de islam benoemen. Over de donkere kanten van het christendom mag je alles zeggen, maar over de duistere kanten van de islam niet. Ik vind dat godsdiensten met dezelfde maat moeten worden gemeten. En daartoe zijn niet veel mensen bereid. Mijn collega’s zeggen bijvoorbeeld dat je dan je contacten kwijtraakt, maar je krijgt er juist heel veel extra contacten door, onder de dissidenten. Die zijn trouwens vaak nog veel heftiger dan ik.’

Wanneer bent u ‘ontwaakt’?

‘Na de moord op de Egyptische president Anwar Sadat in 1981. Ik stond echt versteld van de narigheid die ik aantrof. Ik heb daar mijn belangrijkste boek over geschreven, het testament van de moordenaars van Sadat vertaald en uitgegeven. Na de moord op Theo van Gogh ben ik verder gegaan. Ik vind trouwens de moslimkritiek op onze maatschappij helemaal niet altijd idioot. Maar hun oplossingen – zoals stenigen – zijn zo onhandig.’

Welk gevaar ziet u?

‘Ik denk dat islamisering van Europa wel degelijk tot de mogelijkheden behoort. Maar tegen die tijd ben ik al in de hemel. De koning van Marokko heeft wel gezegd dat hij Europa beschouwt als de zeventiende provincie van Marokko. Ik weet ook niet of de verleidingen

Hans Jansen (65)

Bijzonder hoogleraar hedendaags islamistisch denken aan de Universiteit Utrecht

Voornaamste stelling De islam moet net zo worden gemeten als het christendom.

Publicaties (selectie) *Zelf koranlezen* (binnenkort te verschijnen, Arbeiderspers); *De historische Mohammed: de verhalen uit Medina* (Arbeiderspers, tweede druk april 2007); *The Neglected Duty: The Creed of Sadat's Assassins and Islamic Resurgence in the Middle East* (Macmillan 1986)

Netwerk Krings rond de Britse historica Bat Ye'or, auteur van *Eurabia. De geheime banden tussen Europa en de Arabische wereld* (Meulenhoff 2007)

van de consumptiemaatschappij groot genoeg zijn. Het is nu eenmaal zo dat mensen de gekste dingen doen voor godsdienst. Er is werkelijk geen handeling te bedenken of een godsdienst heeft er wel wat over gezegd. Het probleem met godsdienst is dat je eigenlijk niet in harmonie met andere religies kunt leven, want je vindt je eigen geloof het beste.’

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

‘Ja natuurlijk! Misschien is het wel veel beter als we allemaal moslim zijn. Misschien hebben ze wel gelijk, en zijn wij over tweeduizend jaar de Amelekieten die in de Bijbel al zijn uitgeroeid. Ik heb me ook wel vergist. Eind jaren tachtig dacht ik nog dat het fundamentalisme alleen tegen de eigen lakse moslims was gericht. Nou ja, dat was toen misschien ook zo. Maar nu niet meer.’

Hebt u overwogen zich terug te trekken uit het publieke debat?

‘Ja, een paar keer. Na de moord op Van Gogh dacht ik dat iedereen ervan verdacht zou worden bang te zijn, en dus onbetrouwbaar. Ik wist niet of ik mijn leven ook in gevaar moest brengen, maar achteraf viel dat voor mij reuze mee. En ik wil de waarheid over de islam toch vertellen. Dus na een paar weken dacht ik, ach, het leven gaat weer door en ik kan mijn meningen ook nog kwijt. Daar ben ik toen mee doorgedaan.’

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

‘Mijn kinderen zijn er niet altijd even blij mee – bang dat me iets overkomt. Maar ik heb er geen vrienden door verloren.’

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-Koranfilm van Geert Wilders?

‘Consternatie? Ik ben natuurlijk vervreemd van de massa, maar ik geloof dat er niet zo veel aan de hand is. Ik ben ook nooit zo bang geweest voor de film van Wilders. Als je de kranten goed volgde en las wat hij zelf zei, was daar ook geen reden toe. Het verbaast me hooguit dat kennelijk niet iedereen dat heeft gedaan.’

Hans Jansen

FRANKRIJK

‘Fundis’ brengen angst’

Volgens hoofdredacteur Philippe Val is het uitoefenen van een recht nooit een provocatie. ‘We leven niet in de Middeleeuwen’

Olivier van Beemen in Parijs

Philippe Val

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

‘Mijn weekblad *Charlie Hebdo* is een symbool voor de vrijheid van meningsuiting. Zonder advertenties, compleet onafhankelijk. Voor ons is het essentieel dat de vrijheid van meningsuiting niet afhankelijk wordt van religieus terrorisme, van welke godsdienst dan ook. Daarom hebben we twee jaar geleden de Deense tekeningen van Mohammed afgedrukt.’

Wanneer bent u ‘ontwaakt’?

‘Ik werd me voor het eerst bewust van het gevaar van de radicale islam toen ik in 1979 zag hoeveel impact de islamitische revolutie in Iran had op de moslimwereld. Ik zag dat een vriend uit Algerije, een intelligente man, plotseling moslimbroeder werd. De radicalisering begon niet in de lagere klassen, maar aan de universiteit.’

Welk gevaar ziet u?

‘De scheiding tussen kerk en staat wordt bedreigd. Wij zijn bijvoorbeeld voorstander van het verbod op hoofddoekjes op school. Het is in strijd met de Grondwet om een meisje naar school te sturen met een symbool van onderdrukking op haar hoofd. Bovendien leidt moslimfundamentalisme tot angst. En tot stomiteiten zoals van oud-president Jacques Chirac, die onze publicatie van Mohammed-karikaturen een “manifeste provocatie” noemde. Het uitoefenen van een recht is nooit een provocatie. Hoe kan het volk in een democratie zich een eigen mening vormen zonder dat de tekeningen

gepubliceerd waren? We leven niet in de Middeleeuwen.’

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

‘Nee. Tenminste, ik luister altijd naar ieders argumenten en op het moment dat iemand betere argumenten heeft dan ik, verander ik van mening. Maar ik ben ervan overtuigd dat de wetten die de scheiding tussen kerk en staat waarborgen, de hoeksteen zijn van de democratie.’

Hebt u overwogen zich terug te trekken uit het publieke debat?

‘Zolang er een debat is waarin iedereen aan het woord komt, trek ik me niet terug. Ik weet waaraan ik ben begonnen. Als voorstander van een hoofddoekverbod ben ik met de dood bedreigd. Na de Mohammed-cartoons opnieuw.’

‘Ik word permanent beschermd, maar daar wil ik niet te gewichtig over doen. Het zijn een paar gekken. Ik weet dat de moslim-extremisten bestaan, net zoals er katholieke en rechts-extremisten zijn. Als je je uit angst voor hen terugtrekt, houdt het debat op en daarmee de democratie.’

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

‘In het begin wel, maar we hebben veel meer medestanders gekregen sinds we het proces hebben gewonnen tegen de moslimorganisaties die onze Mohammed-uitgave wilden verbieden.’

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-Koranfilm van Wilders?

‘Ik vraag me af waarom de fundamentalisten en Geert Wilders elkaar niet eens ontmoeten. Het is een kwestie van fascist tegen fascist. Ze lijken me voor elkaar geschapen. Het enige wat hij kan, is herhalen wat zij zeggen. Hij is hun best denkbare woordvoerder. In het gunstigste geval zouden ze door met elkaar om te gaan, beiden matigen.’

Philippe Val (55)

Hoofdredacteur van het satirische linkse weekblad *Charlie Hebdo*

Voornaamste stelling Principiële afkeer van elke vorm van censuur door religie. Maakte met *Charlie Hebdo* een ‘Mohammed-special’ met Deense en eigen cartoons. Won het proces dat moslimorganisaties tegen zijn blad aanspanden. Was een van de initiatiefnemers van de vergeefse poging om Ayaan Hirsi Ali te naturaliseren tot Française.

Publicaties (selectie) *Manifeste contre le totalitarisme islamique* (2006)

Netwerk Onder anderen Bernard Henri-Lévy (filosoof), Pascal Bruckner (filosoof) en Caroline Fourest (schrijfster)

Foto Ilse Leenders

DUITSLAND

Henryk Broder

'Islamisten gesterkt'

Journalist Henryk Broder ziet bijna dagelijks bewijzen van zijn opvattingen. Om reacties te testen draagt hij op straat een fez

Arjan Paans in Berlijn

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

'Omdat het mijn beroep is. Ik ben een professionele innemmer. Een journalist die zich niet in het publieke debat mengt, kan beter buschauffeur worden.'

Wanneer bent u 'ontwaakt'?

'Dat kan ik precies zeggen: op 11 september 2001 om 15.15 uur. Ik zat in de auto toen ik over de aanslagen hoorde. Voor die tijd was ik met Francis Fukuyama van mening dat we het einde van de geschiedenis hadden bereikt en dat het kapitalisme had gezegevierd over de andere ideologieën. Dat waren prachtige jaren, waarin ik me nauwelijks druk maakte over de wereldpolitiek, behalve dan misschien over het conflict in het Midden-Oosten. Achteraf moet ik vaststellen dat ik niet zozeer gelukkig was, als wel onwetend. En ik had het kunnen weten, want de eerste aanslag op het World Trade Center had al in 1993 plaats.'

Welk gevaar ziet u?

'Ik zie geen sluipende, maar een duidelijke islamisering van de samenleving. Dat kun je zien aan de reactie van de Nederlandse regering op de film van Wilders. De regering bedankt zo ongeveer de moslims dat ze geen rellen hebben geschopt! Terwijl het toch om een gedegen document ging. De Nederlandse regering heeft zich veel provocerder gedragen dan Wilders en is geen haar beter dan veel socialistische regimes vlak

Henryk Broder (61)

Journalist bij het weekblad *Der Spiegel*

Voornaamste stelling *Allahu akbar*

Publicaties (selectie) *Hurra, wir kapitulieren! Von der Lust am Einknicken* (2006); *Kein Krieg, nirgends. Die Deutschen und der Terror* (2002); *Die Irren von Zion* (1998); *Der ewige Antisemit. Über Sinn und Funktion eines beständigen Gefühls* (1986).

Netwerk Contact met Leon de Winter (bijna dagelijks), een aantal keren met de Deen Flemming Rose (pagina 50) en Necla Kelek (Duits-Turkse sociologe). Bewondering voor Britse islamcriticus Pat Condell (pagina 48): 'Ik ken hem niet persoonlijk, maar ik vind hem geweldig.'

voor hun ondergang. Die beslissen ook wat mensen moesten vinden.'

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

'Nee. Ik krijg juist elke dag nieuwe bewijzen aangeleverd, die mijn opvattingen ondersteunen. Ik ben hooguit vertwijfeld over de anderen.'

Hebt u overwogen zich terug te trekken uit het publieke debat?

'Dat overweeg ik elke dag. Omdat ik diep in mijn hart denk dat het zinloos is. Ik wil mijn leven niet laten bepalen door terroristen, en door deel te nemen aan het debat doe ik dat eigenlijk wel. Wat me daarnaast stoort, is dat zij ageren en wij reageren. Dat is nou het mooie aan Wilders. Met zijn film heeft hij het tempo bepaald en dat is heel gezond.'

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

'Nee, integendeel. Ik kom elke dag mensen tegen die me gelukwensen en heb aan steun geen gebrek. De mensen die me steunen zijn geen racisten, maar mensen die lijden onder het drama van de islamisering.'

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-Koranfilm van Wilders?

'Laf, opportunistisch en aanpassend. Ten slotte is het ook nog eens nutteloos. Islamisten zullen zich door de opstelling van de Nederlandse regering uiteindelijk gesterkt zien. Weet u wat Winston Churchill over zo'n houding zei? "Een *apeaser* is iemand die een krokodil voert, in de hoop dat hij hem als laatste zal opeten."

VERENIGD KONINKRIJK

‘Zwijgen is gevaarlijk’

Britse atheïst en videoblogger kiest voor polemisch getoonzette kritiek op radicale islam. Zijn internetfilmpjes worden druk bezocht

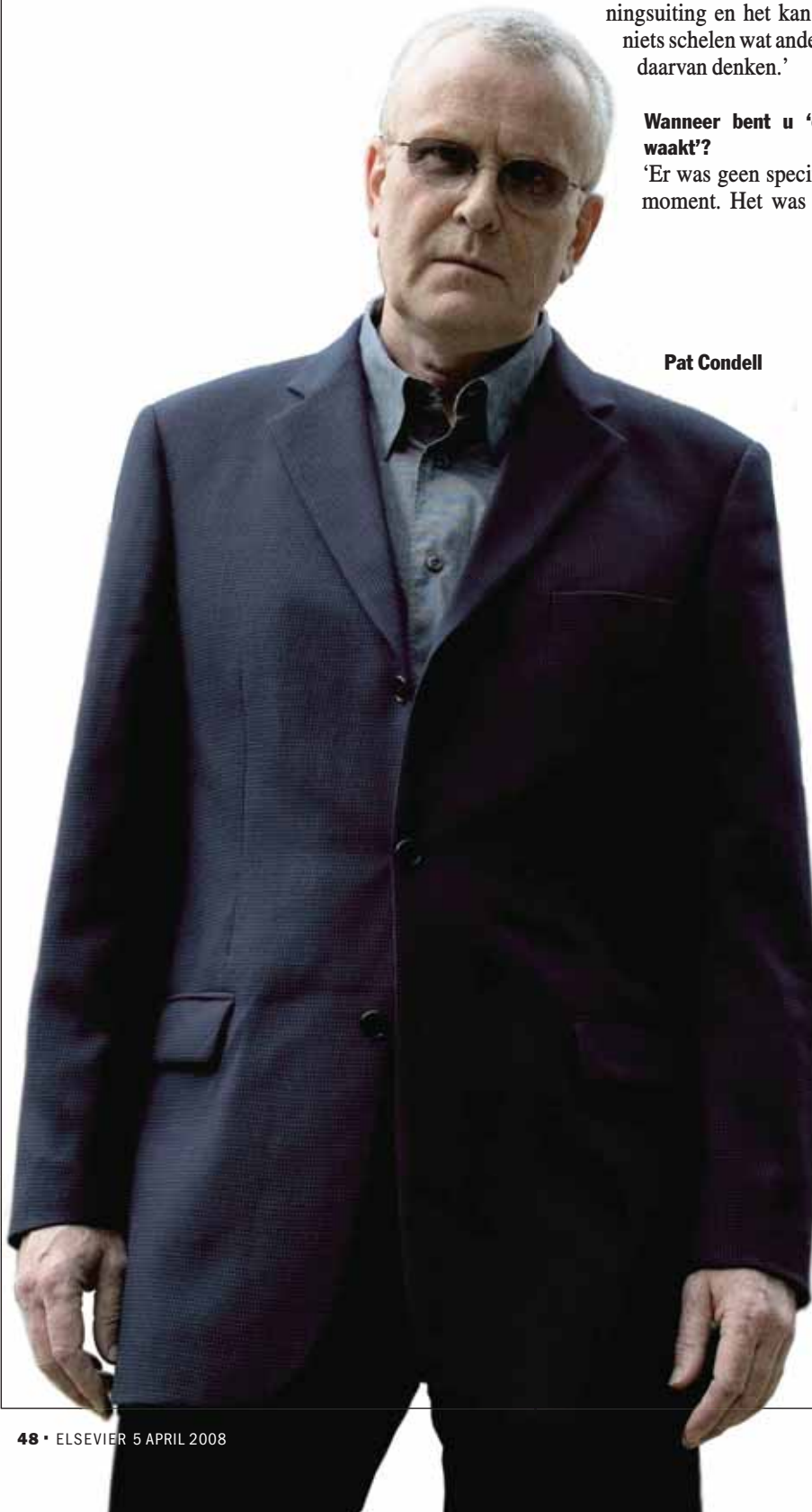
Maaïke Veen in Londen

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

‘Ik doe niet mee aan een debat. Ik oefen mijn recht uit op de vrijheid van meningsuiting en het kan me niets schelen wat anderen daarvan denken.’

Wanneer bent u ‘ontwaakt’?

‘Er was geen specifiek moment. Het was een

Pat Condell

geleidelijk besef van de ontrecte status van religie in de maatschappij en de ongerechtvaardigde macht om de vrijheid van mensen te beperken.’

Welk gevaar ziet u?

‘Het grootste gevaar is ons eigen zwijgen. Religie neemt overall waar het de ruimte krijgt dezelfde positie in, en de islam maakt daarvan misbruik door zijn waarden op te dringen en onze basisvrijheden te bedreigen. Dat is de reden waarom alle religieuze invloed moet worden betwist. De andere reden is Amerikaans christelijk-rechts, dat ook een bedreiging vormt voor onze vrijheid.’

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

‘Ik twijfel op veel punten aan mijn eigen mening, maar niet als het gaat om de vrijheid van meningsuiting.’

Heeft u ooit overwogen zich terug te trekken uit het debat?

‘Waarom zou ik dat doen?’

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

‘Ik ontvang elke dag een lawine aan e-mails, inclusief *hatemail* en doodsb bedreigingen. Maar de overgrote meerderheid is een echte steun in de rug.’

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-Koranfilm van Wilders?

‘Ik denk dat de Nederlandse regering zichzelf heeft vernederd, maar voorzover ik het heb begrepen, doet de regering dat altijd als het gaat om de islam. Vrijheid van meningsuiting is vrijheid van meningsuiting. Dat recht hebben we of we hebben het niet. Ik geloof dat iedereen zijn mening moet kunnen geven, zelfs als de ideeën beledigend zijn voor anderen. Ik denk dat de Nederlandse regering op basis daarvan de film had moeten steunen en duidelijk had moeten maken dat het hard zou optreden tegen mogelijke rellen.’

Pat Condell (58)

Komiek en videoblogger

Voornaamste stelling De islam is een oorlogszuchtige religie.

Publicaties (selectie) Plaatste tientallen polemisch getoonzette monologen op zijn blog en op YouTube waarin hij zich keert tegen de radicale islam en ‘softe’ reacties van het Europese establishment. Zijn bekendste filmpje is *The Trouble with Islam*, waarin hij fundamentalistische moslims ‘primitieve varkens’ noemt.

Netwerk ‘Iedereen die gelooft dat vrijheid belangrijker is dan geloof.’ Condell heeft een groeiende schare bewonderaars op het internet.

Foto Rob Greig/Camera Press/HH

VERENIGDE STATEN

Norman Podhoretz

‘We zijn in oorlog’

Schrijver Norman Podhoretz ziet islamisering van Europa als levensbedreigend. ‘Overheid moet burger beschermen’

Diederik van Hoogstraten in New York

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

‘Ik beschouw dit als de dominante kwestie van onze tijd. Wilders en anderen treden op tegen de pogingen om Europa te islamiseren. Daarin verdienen zij steun. Het islamofacisme is overal. Ik vind overigens niet dat we de Koran moeten verbieden. Ik ben tegen een verbod op welk boek dan ook. Maar ik ben ervoor om het debat scherp te voeren.’

Wanneer bent u ‘ontwaakt’?

‘Ik ben geen profeet, maar al in de jaren zeventig vroeg ik de islamgeleerde Bernard Lewis of het klopte wat ik dacht: dat er iets aan de hand was met de radicale islam. Maar 11 september 2001 was het sleutelmoment. Dat was de culminatie van een reeks aanvallen op het Westen. Dit zijn géén willekeurige criminele gevallen, maar oorlogshandelingen. En op 11 september werd de oorlog verklaard.’

Welk gevaar ziet u?

‘In Amerika hebben we een kleine groep moslims, en zij assimileren. Pogingen om iets van sharia in te voeren, leiden nergens toe. We hebben geen onbegaanbare enclaves. Maar de islamisering van Europa is levensbedreigend.

‘Dit is een oorlog. Ik heb over het islamofacisme hetzelfde gevoel als over het nazisme en communisme. Dit is de derde totalitaire uitdaging voor de westerse beschaving.

Norman Podhoretz (78)

Schrijver, journalist

Voornaamste stelling Het Westen vecht voor zijn leven in ‘Vierde Wereldoorlog’ tegen het islamofacisme (de Koude Oorlog tegen het communisme was de ‘Derde’)

Publicaties (selectie) De oud-trotskist was hoofdredacteur van conservatief tijdschrift *Commentary*, auteur van talrijke boeken en artikelen, waaronder in 2007 *World war IV: The Long Struggle Against Islamofascism*

Netwerk Zoon John Podhoretz, Ayaan Hirsi Ali, Charles Krauthammer, Irving Kristol, William Kristol, Fred Barnes, Fred Kagan, wijlen William Buckley, Elliot Abrams, David Horowitz, Christopher Hitchens.

‘Tegen mensen die beweren dat het heus niet zo’n grote dreiging is, zeg ik dat dit wel de eerste totalitaire beweging is die erin slaagde om een aanval op Amerikaanse bodem te plegen.’

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

‘Nooit.’

Heeft u ooit overwogen zich terug te trekken uit het debat?

‘De dreiging en het gevaar moedigen me alleen maar aan. Mijn ideeën zijn controversieel. Er is een gewelddadig protest tegen mij geweest in New York. Maar het maakt niet uit.

De ideeënoorlog is even belangrijk als de oorlog in het Midden-Oosten.’

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

‘Ja, ik woon in New York! Maar ik had lang vóór 11 september al veel linkse vrienden verloren. Ik ontwijk tegenwoordig etentjes waar ik in onprettige discussies terecht kan komen. Ik heb daar geen zin meer in. Op papier ga ik het debat wel graag aan.’

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-koranfilm van Wilders?

‘De reactie van de Nederlandse regering getuigt van een compleet gebrek aan ruggegraat. Walgelijk. Dit is *appeasement*. Ik begrijp dat de Nederlanders zich zorgen maken, gezien de moord op Theo van Gogh. Maar de taak van de overheid is om de rechten van burgers te beschermen, zeker de vrije meningsuiting. Het is absurd om toe te geven aan onze vijanden omdat er wat problemen lijken te komen. Ik moet helaas zeggen dat ik niet verbaasd ben over de reactie. Het is overgave.’

Flemming Rose

DENEMARKEN

‘Respect is geen recht’

De Deense journalist Flemming Rose waarschuwt tegen vrijwillige zelfcensuur. ‘De grote kracht van de westerse beschaving is twijfel’

Dirk Evers in Kopenhagen

Waarom mengt u zich in het publieke debat?

‘Ik ben erin verzeild geraakt. Niemand had de commotie over de spotprenten voorzien. Maar toen het debat op volle toeren draaide, herkende ik machtspatronen uit de Sovjet-Unie. Ik voelde me geprovoceerd door de zelfcensuur die men zich in culturele kringen oplegt zodra het over de islam gaat. De vrijheid van meningsuiting staat onder druk. Deze strijd is niet typisch Deens of Europees, maar mondiaal. Elke dag heeft er ergens in de wereld een cartooncrisis plaats.’

Wanneer bent u ‘ontwaakt’?

‘Als student in de Sovjet-Unie begin jaren tachtig had ik contact met dissidenten. Ik zag hoe de staat het gevoel om zich beledigd te voelen gebruikte om te censureren en te intimideren. Hetzelfde stramien zie je nu. Radicale moslims eisen respect. Maar in een democratie is het recht op spot en satire belangrijk, anders verschaalt het debat. Respect verdient je, daar heb je geen recht op.’

Welk gevaar ziet u?

‘Ten tijde van de Sovjet-Unie zag bijna iedereen dat de dreiging van de staatsmacht uitging. Het verschil met nu is dat moslimgroepen in Europa als een zwakke minderheid worden afgeschilderd. Hoe kan van hen een dreiging uitgaan? Bijna elke week wordt er ergens in Europa een tentoonstelling afgelast. Denk aan de Iraanse Sooreh Hera in Neder-

land. Dus oefent er iemand macht uit. Helaas menen de “beledigingsfundamentalisten” dat je per definitie niet mag beledigen. In een seculiere maatschappij kan juist niemand het recht opeisen om niet beledigd te worden. Een individu heeft rechten, een ideologie heeft dat niet. Zij die vinden dat je niet mag beledigen en dat het beledigen van religieuze gevoelens verboden behoort te worden, grijpen niet dat hun argumenten in het Midden-Oosten worden gebruikt om andersdenkenden de mond te snoeren. In Egypte zitten bloggers in de gevangenis, zogenaamd voor belediging van de islam, maar in werkelijkheid vanwege regimekritiek.’

Twijfelt u weleens aan uw opvattingen?

‘Beslist! De grote kracht van de Europese beschaving is de twijfel. Wij weten niets met zekerheid. Toen Deense ambassades in brand stonden, vroegen mensen mij of ik goed kon slapen. Dan stel je je de vraag wat je anders had kunnen doen en welke verantwoordelijkheid je hebt. Misschien verander ik niet van houding, maar het is belangrijk om nederig en twijfelend te blijven.’

Hebt u overwogen om u terug te trekken uit het publieke debat?

‘Neen. Het zou een verkeerd signaal uitzenden. Dan hebben zij die intimideren een overwinning behaald.’

Ondervindt u in uw omgeving veel weerstand tegen uw uitgesproken opinies?

‘Mijn gezin steunt me voor honderd procent, ook al geeft mijn vrouw ongezoeten haar mening als zij vindt dat ik foute dingen heb gezegd. Tijdens de cartooncrisis leerde ik dat de mensen die een uitgesproken mening over je hebben, je helemaal niet kennen.’

Wat vindt u van de consternatie in Nederland rond de anti-Koranfilm van Geert Wilders?

‘Nederland en de Europese Unie reageren stuntelig en ongehoord. Wat wij zien, is een groteske omkering van proporties. Voor zover ik weet, bedreigt Wilders niemand, maar hij leeft al jaren met politiebescherming. Europese politici willen om de lieve vrede Wilders muilkorven. Zo verzaken de politici een fundamenteel principe van onze seculiere Europese maatschappij. De volgende stap is dat je de vrije meningsuiting gaat inperken. Wij horen achter onze Europese waarden te staan.’ ■

Flemming Rose (50)

Chef cultuur bij de Deense krant Jyllands-Posten

Voornaamste stelling De vrijheid van meningsuiting staat onder druk van zelfcensuur.

Publicaties (selectie) Verantwoordelijk voor het publiceren van twaalf satirische tekeningen over de profeet Mohammed in september 2005 in zijn krant *Jyllands-Posten*; *Amerikanske stemmer* (Amerikaanse stemmen), interviews met onder anderen Bill Kristol, Bernard Lewis, Richard Perle en Francis Fukuyama. verschenen eerder in onder meer *The New York Times*.

Netwerk Voormalige Russische dissidenten uit Roses tijd in Moskou (1990-1996).

Foto: Jeroen Smit